

A Transparency International Magyarország állásfoglalása az Igazságügyi Hivatalról szóló 303/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet módosításáról szóló előterjesztésről

Az előterjesztés deklarált célja, hogy egységes helyzetet teremtsen a minisztériumok szakmai feladatait, valamint a miniszterek hatáskörét szabályozó jogszabályok és az Igazságügyi Hivatal jogállásáról szóló 303/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet között. Ennek alapján az áldozatsegítő feladatokat ellátó szolgálathoz kapcsolódó egyes – szakmai irányítási – hatáskörök a belügyminiszterhez kerülnek, míg a Hivatalt továbbra is az igazságügyi szakpolitikáért felelős miniszter irányítja.

A Transparency International az Igazságügyi Hivatal jogállásának rendezése érdekében tett kormányzati lépések okán felhívja a figyelmet arra, hogy az új működtetési modell kialakítása lehetőséget kínál a közérdekű bejelentők helyzetének megoldására.

2010. április 1-jén lépett hatályba a tisztességes eljárás védelméről szóló 2009. évi CLXIII. törvény azzal a céllal, hogy megfelelő védelmet biztosítson a közérdeksértő cselekményekről bejelentést tevő munkavállalók számára. A törvény 4. §-a alapján a vizsgálati eljárásban hatóságként a közérdekvédelmi feladatok ellátására külön törvényben kijelölt szerv az ország egész területére kiterjedő illetékességgel jár el. Súlyos probléma azonban, hogy a törvény elfogadásával egyidejűleg nem jött létre, illetve nem lett kijelölve az a hivatal, amelynek a bejelentésekkel kapcsolatban el kellene járnia, illetve a bejelentők védelmét biztosítania kellene, így a rendszer jelenleg működésképtelen.

A Transparency International a közérdekű bejelentők védelmét a korrupció elleni fellépés egyik alapvető elemének tekinti. A közérdekű bejelentők kiemelten fontos szerepet játszanak a korrupció leleplezésében, segítségükkel tisztábbá és átláthatóbbá válik mind az állam, mind a magánszektor működése. Ugyanakkor megfelelő védelem hiányában a bejelentők helyzete megoldatlan, a bejelentések pedig számos alkalommal nem jutnak el a kivizsgálásukra hivatott intézményekhez, hatóságokhoz. A hatályban lévő tisztességes eljárás védelméről szóló törvény szervezeti háttérének biztosítása, vagyis működőképessé tétele előrelépést jelenthetne ehhez az állapothoz képest.

Az Igazságügyi Hivatal öt éves működése során megfelelő tapasztalatokat szerzett a jogsegélynyújtás és az áldozatok segítése tekintetében, ezek elemeinek többsége pedig a közérdekű bejelentők esetében is a védelem sarkalatos pontjainak tekintendők.

Ezért kezdeményezzük, hogy a vonatkozó jogszabályok módosítása és a szükséges működési források biztosítása által a tisztességes eljárás védelméről szóló törvény által előírt, a közérdekű bejelentők védelmére és a bejelentések kivizsgálására vonatkozó feladatokat a jövőben a Központi Igazságügyi Hivatal az igazságügyi szakpolitikáért felelős miniszter irányítása alatt lássa el.

A Transparency International korábbi állásfoglalásaiban hangsúlyozta, hogy nemzetközi tapasztalatok alapján a közérdekű bejelentések kivizsgálásának rendszere és a bejelentők védelme akkor működhet megfelelően, ha meghatározott feltételek együttesen teljesülnek. A tisztességes eljárás védelméről szóló törvény az alábbiak szerint biztosítja ezen feltételeket.

1. Vizsgálat

A tisztességes eljárás védelméről szóló törvény jelenlegi formájában – elméletileg – megfelelően rendezte a közérdekű bejelentők helyzetét. A törvény alapján a közérdekű bejelentő információival a munkáltatóhoz, a munkáltató felügyeletét ellátó szervhez, vagy erre külön eljárásrendben kijelölt szervhez fordulhat, amely jegyzőkönyv felvétele után köteles kivizsgálni ügyét (20. § (1)-(3) bekezdés). Ha ez nem vagy nem megfelelően történik meg, a bejelentő a jogszabályban kijelölt, de jelenleg nem létező hivatalhoz fordulhat (20. § (5) bekezdés). Ez a megoldás lehetőséget teremt a munkáltatók számára, hogy saját belső eljárásrendet alakítsanak ki a jelentések fogadásával és kezelésével kapcsolatban, ugyanakkor garanciákat nyújt a bejelentők számára is. A törvény a kijelölendő hivatal hivatalból induló eljárásáról (5. § (1) bekezdés), a más közigazgatási szervnél – illetve más közigazgatási szervvel egyidejűleg – kezdeményezett eljárásáról (6. § (1) és (2) bekezdés), a személyi felelősségre vonás kezdeményezéséről (6. § (3) bekezdés), a büncselekmény gyanúja esetén teendő lépésekről (6. § (5) bekezdés) egyaránt rendelkezik. Ezért a törvény alapján való fellépésre jogosult hivatal kijelölése esetén csökkenne annak a ma még jelentős esélye, hogy a bejelentés „elvessen” az intézmények között.

2. Védelem

A közérdekű bejelentők védelmének fontos eleme, hogy lépésük következtében ne kelljen állásuk, saját vagy családjuk megélhetésének elvesztésétől tartaniuk, és hatékony segítséget kapjanak az ügyükkel kapcsolatos eljárás(ok) során. Kiemelendő, hogy a törvény kimondja, a munkáltatónak kell bizonyítania, hogy intézkedése nincs összefüggésben a bejelentéssel (22. § (2) bekezdés), felsorolja, hogy különösen mely esetek (munkáltatói intézkedések) tekintendők a munkavállalót ért hátránynak (22. § (1) bekezdés), lehetőséget biztosít az ügyvédi képviselési díj megelőlegezésére (23. § (2) bekezdés), illetve támogatás megítélésére, ha a bejelentő anyagi helyzete a bejelentés következményeként jelentősen megromlik (24. §). Szintén lényeges garancia, hogy a védelem adott esetben a bejelentő közeli hozzátartozójára is kiterjeszthető (25. §). A személyes védelem érdekében a törvény rendelkezik arról is, hogy a bejelentő adatai elkülönítve, zártan kezelendők, valamint kizárólag hozzájárulásával ismerhetők meg mások számára (20. § (4) bekezdés).

3. A rosszhiszemű bejelentések kiszűrése

A közérdekű bejelentések rendszerének működőképességét és társadalmi elfogadottságát alapvetően határozza meg, hogy képes-e a rosszhiszemű bejelentések kiszűrésére, illetve másrészt a potenciális bejelentők lehetőség szerinti motivációjára. A tisztességes eljárás védelméről szóló törvény értelmében a hivatal (valamint a bejelentést fogadó munkáltató vagy más szerv) eljárása során a nyilvánvalóan megalapozatlan bejelentéseket vizsgálat nélkül elutasítja (5. § (6) bekezdés, 20. § (3) bekezdés), alaptalan bejelentés esetén pedig a rosszhiszemű bejelentőre – természetes személyre és szervezetre egyaránt – rendbírságot szabhat ki (15. §). A törvény nem zárja ki az anonim bejelentések befogadását, a hivatal saját megítélése szerint jár el ezekkel kapcsolatban. Amennyiben az ismeretlen bejelentő információi megalapozzák a tisztességes magatartás megsértésének gyanúját, a vizsgálat megindítható (5. § (7) bekezdés). A sikeres vizsgálat után viszont a jóhiszemű bejelentő díjazásban részesülhet (16. §).

A tisztességes eljárás védelméről szóló törvényben meghatározott feladatok ellátására véleményünk szerint a Központi Igazságügyi Hivatal alkalmas, így javasoljuk a fenti szempontok figyelembe vételét a kormányrendelet módosításakor.

Budapest, 2010. november 9.